

Apuleius Metamorphoses

A-Level Text: Sections 11-24

11. placet pro bono duabus malis malum consilium, totisque illis tam pretiosis

muneribus absconditis, comam trahentes et proinde ut merebantur ora lacerantes

simulatos redintegrant fletus. ac sic parentes quoque redulcerato prorsum dolore

raptim deserentes, vesania turgidae domus suas contendunt dolum scelestum,

immo vero parricidium struentes contra sororem insontem.

interea Psychen maritus ille quem nescit rursum suis illis nocturnis sermonibus sic

commonet: ‘videsne quantum tibi periculum? velitatur Fortuna eminus ac, nisi

longe firmiter praecaves, mox comminus congredietur. perfidae lupulae magnis

conatibus nefarias insidias tibi comparant, quarum summa est, ut te suadeant meos

explorare vultus, quos, ut tibi saepe praedixi, non videbis si videris. ergo igitur si

posthac pessimae illae lamiae noxiis animis armatae venerint—venient autem,

scio—neque omnino sermonem conferas et, si id tolerare pro genuina simplicitate

proque animi tui teneritudine non potueris, certe de marito nil quicquam vel audias

vel respondeas: nam et familiam nostram iam propagabimus et hic adhuc infantilis

uterus gestat nobis infantem alium, si texeris nostra secreta silentio, divinum, si

profanaveris, mortalem.'

12. nuntio Psyche laeta florebat et divinae subolis solacio plaudebat et futuri

pignoris gloria gestiebat et materni nominis dignitate gaudebat: crescentes dies et

menses exeentes anxia numerat, et sarcinae nesciae rudimento miratur de brevi

punctulo tantum incrementulum locupletis uteri.

sed iam pestes illae taeterimaeque Furiae anhelantes vipereum virus et festinantes

impia celeritate navigabant. tunc sic iterum momentarius maritus suam Psychen

admonet: ‘dies ultima et casus extremus: et sexus infestus et sanguis inimicus iam

sumpsit arma et castra commovit et aciem direxit et classicum personavit; iam

mucrone destricta iugulum tuum nefariae tuae sorores petunt. heu quantis

urguemur cladibus, Psyche dulcissima! tui nostrique miserere, religiosaque

continentia domum, maritum, teque et istum parvulum nostrum imminentis ruinae

infortunio libera, nec illas scelestas feminas, quas tibi post internecivum odium et

calcata sanguinis foedera sorores appellare non licet, vel videas vel audias, cum in

morem Sirenum scopulo prominentes funestis vocibus saxa personabunt.’

13. suscipit Psyche singulu lacrimoso sermonem incertans: ‘iamdudum, quod

sciam, fidei atque parciloquio meo perpendisti documenta, nec eo setius

approbabitur tibi nunc etiam firmitas animi mei. tu modo Zephyro nostro rursum

praecipe fungatur obsequio, et in vicem denegatae sacrosanctae imaginis tuae

redde saltem conspectum sororum. per istos cinnameos et undique pendulos

crines tuos, per teneras et teretes et mei similes genas, per pectus nescio quo calore

fervidum, sic in hoc saltem parvulo cognoscam faciem tuam: supplicis anxiae piis

precibus erogatus germani complexus indulge fructum et tibi devoutae dicataeque

Psychae animam gaudio recrea. nec quicquam amplius in tuo vultu requiro, iam

nil officiunt mihi nec ipsae nocturnae tenebrae: teneo te meum lumen.' his verbis

et amplexibus mollibus decantatus maritus, lacrimasque eius suis crinibus

detergens, se facturum spopondit et praevertit statim lumen nascentis diei.

14. iugum sororium consponsae factionis, ne parentibus quidem visis, recta de

navibus scopulum petunt illum praecipiti cum velocitate, nec venti ferentis

opportae praesentiam, licentiosa cum temeritate prosiliunt in altum. nec

immemor Zephyrus regalis edicti, quamvis invitus, susceptas eas gremio

spirantis aurae solo reddidit. at illae incunctatae statim conferto vestigio domum

penetrant, complexaeque praedam suam sororis nomen ementientes

thesaurumque penitus abditae fraudis vultu laeto tegentes sic adulant: ‘Psyche,

non ita ut pridem parvula, et ipsa iam mater es. quantum, putas, boni nobis in

ista geris perula, quantis gaudiis totam domum nostram hilarabis! o nos beatas

quas infantis aurei nutrimenta laetabunt! qui si parentum, ut oportet,

pulchritudini responderit, prorsus Cupido nascetur.’

15. sic affectione simulata paulatim sororis invadunt animum; statimque eas a

lassitudine viae sedilibus refotas et balnearum vaporosis fontibus curatas

pulcherrime, triclinio mirisque illis et beatis edilibus atque tuccetis oblectat. iubet

citharam loqui, psallitur; tibias agere, sonatur; choros canere, cantatur: quae cuncta

nullo praesente dulcissimis modulis animos audientium remulcebant. nec tamen

scelestarum feminarum nequitia vel ipsa mellita cantus dulcedine mollita

conquievit, sed ad destinatam fraudum pedicam sermonem conferentes

dissimulanter occipiunt sciscitari qualis ei maritus et unde natalium, secta cuia

proveniret. tunc illa simplicitate nimia pristini sermonis oblita, novum commentum

instruit aitque maritum suum de provincia proxima magnis pecuniis negotiantem

iam medium cursum aetatis agere, interspersum rara canitie. nec in sermone isto

tantillum morata rursum opiparis muneribus eas onustas ventoso vehiculo reddidit.

16. sed dum Zephyri tranquillo spiritu sublimatae domum redeunt, sic secum

altercantes: ‘quid, soror, dicimus de tam monstruoso fatuae illius mendacio? tunc

adolescens modo florenti lanugine barbam instruens, nunc aetate media candenti

canitie lucidus: quis ille quem temporis modici spatium repentina senecta

reformavit? nil aliud repperies, mi soror quam vel mendacia istam pessimam

feminam configere vel formam mariti sui nescire; quorum utrum verum est,

opibus istis quam primum exterminanda est. quodsi viri sui faciem ignorat, deo

profecto denupsit et deum nobis praegnationale ista gerit. certe si divini puelli—

quod absit—haec mater audierit, statim me laqueo nexili suspendam. ergo

interim ad parentes nostros redeamus, et exordio sermonis huius quam

concolores fallacias adtexamus.’

17. sic inflammatae, parentibus fastidienter appellatis et nocte turbatis, vigiliis

perditae matutino scopulum pervolant et inde solito venti praesidio vehementer

devolant, lacrimisque pressura palpebrarum coactis, hoc astu puellam appellant:

‘tu quidem felix et ipsa tanti mali ignorantia beata, sedes incuriosa periculi tui;

nos autem, quae pervigili cura rebus tuis excubamus, cladibus tuis misere

cruciamur. pro vero namque comperimus nec te, sociae scilicet doloris casusque

tui, celare possumus immanem colubrum multinodis voluminibus serpentem,

veneno noxio colla sanguinantem hiantemque ingluvie profunda, tecum noctibus

latenter acquiescere. nunc recordare sortis Pythicae, quae te trucis bestiae nuptiis

destinatam esse clamavit: et multi coloni, quiue circumsecus venantur, et

accolae plurimi viderunt eum vespera redeuntem e pastu proximique fluminis

vadis innatantem.

18. nec diu blandis alimoniarum obsequiis te saginaturum omnes affirmant, sed

cum primum praegnationem tuam plenus maturaverit uterus, opimiore fructu

praeditam devoraturum. ad haec iam tua est existimatio, utrum sororibus pro tua

cara salute sollicitis assentiri velis et declinata morte nobiscum secura periculi

vivere, an saevissimae bestiae sepeliri visceribus: quodsi te ruris huius vocalis

solitudo vel clandestinae Veneris faetidi periculosique concubitus et venenati

serpentis amplexus delectant, certe piae sorores nostrum fecerimus.'

tunc Psyche misella, utpote simplex et animi tenella, rapitur verborum tam

tristium formidine: extra terminum mentis suae posita prorsus omnium mariti

monitionum suarumque promissionum memoriam effudit et in profundum

calamitatis sese praecipitavit, tremensque et exsangui colore lurida tertiata verba

semihianti voce substrepens sic ad illas ait:

19. ‘vos quidem, carissimae sorores, ut par erat, in officio vestrae pietatis

permanetis, verum et illi qui talia vobis affirmant non videntur mihi mendacium

fingere: nec enim umquam viri mei vidi faciem vel omnino cuiatis sit novi, sed

tantum nocturnis subaudiens vocibus maritum incerti status et prorsus lucifugam

tolero, bestiamque aliquam recte dicentibus vobis merito consentio: meque

magnopere semper a suis terret aspectibus, malumque grande de vultus

curiositate praeminatur. nunc si quam salutarem opem periclitanti sorori vestrae

potestis afferre, iam nunc subsistite; ceterum incuria sequens prioris providentiae

beneficia corrumpit.’

tunc nanctae iam portis patentibus nudatum sororis animum facinerosae mulieres,

omissis tectae machinae latibulis, destrictis gladiis fraudum simplicis puellae

paventes cogitationes invadunt.

20. sic denique altera: ‘quoniam nos originis nexus pro tua incolumitate ne

periculum quidem ullum ante oculos habere compellit, viam quae sola ducit

iter ad salutem diu diuque cogitatam monstrabimus tibi. novaculam praeacutam,

appulsa etiam palmulae lenientis exasperatam, tori qua parte cubare consuesti,

latenter absconde lucernamque concinnem, completam oleo, claro lumine

praemicantem subde aliquo claudentis aululae tegmine, omnique isto apparatu

tenacissime dissimulato, postquam sulcatos intrahens gressus cubile solitum

conscenderit iamque porrectus et exordio somni prementis implicitus altum

soporem flare cooperit, toro delapsa nudoque vestigio pensilem gradum

paullulatim minuens, caecae tenebrae custodia liberata lucerna, praeclari tui

facinoris opportunitatem de luminis consilio mutuare et ancipiti telo illo

audaciter, prius dextera sursum elata, nisu quam valido noxii serpentis nodum

cervicis et capitis abscinde. nec nostrum tibi deerit subsidium; sed cum primum

illius morte salutem tibi feceris, anxiae praestolabimus, cunctisque istis opibus

tecum relatis votivis nuptiis hominem te iungemus homini.'

21. tali verborum incendioflammata viscera sororis iam prorsus ardentis

deserentes ipsae protinus, tanti mali confinium sibi etiam eximie metuentes, fatus

alitis impulsu solito porrectae super scopulum, ilico pernici se fuga proripiunt

statimque conscensis navibus abeunt.

at Psyche relictta sola, nisi quod infestis Furiis agitata sola non est, aestu pelagi

simile maerendo fluctuat, et quamvis statuto consilio et obstinato animo, iam

tamen facinori manus admovens adhuc incerta consilii titubat multisque

calamitatis suaे distrahitur affectibus. festinat, differt; audet, trepidat; diffidit,

irascitur; et, quod est ultimum, in eodem corpore odit bestiam, diligit maritum.

vespera tamen iam noctem trahente praecipiti festinatione nefarii sceleris instruit

apparatum: nox aderat et maritus aderat primusque Veneris proeliis velitatus

altum soporem descenderat.

22. tunc Psyche et corporis et animi alioquin infirma fati tamen saevitia

subministrante viribus robatur, et prolata lucerna et adrepta novacula sexum

audacia mutatur.

sed cum primum luminis oblatione tori secreta claruerunt, videt omnium ferarum

mitissimam dulcissimamque bestiam, ipsum illum Cupidinem formonsum deum

formonse cubantem, cuius aspectu lucernae quoque lumen hilaratum increbruit

et acuminis sacrilegi novaculam paenitebat. at vero Psyche tanto aspectu

deterrita et impos animi marcido pallore defecta tremensque desedit in imos

poplites et ferrum quaerit abscondere, sed in suo pectore; quod profecto fecisset,

nisi ferrum timore tanti flagitii manibus temerariis delapsum evolasset. iamque

lassa, salute defecta, dum saepius divini vultus intuetur pulchritudinem, recreatur

animi. videt capit is aurei geniale caesariem ambrosia temulentam, cervices

lacteas genasque purpureas pererrantes crinum globos decoriter impeditos, alios

antependulos, alios retropendulos, quorum splendore nimio fulgurante iam et

ipsum lumen lucernae vacillabat; per umeros volatilis dei pinnae roscidae

micanti flore candidant et quamvis alis quiescentibus extimae plumulae tenellae

ac delicatae tremule resultantes inquieta lasciviant; ceterum corpus glabellum

atque luculentum et quale peperisse Venerem non paeniteret. ante lectuli pedes

iacebat arcus et pharetra et sagittae, magni dei propitia tela.

23. quae dum insatiabili animo Psyche, satis et curiosa, rimatur atque pertrectat

et mariti sui miratur arma, depromit unam de pharetra sagittam et punctu pollicis

extremam aciem periclitabunda trementis etiam nunc articuli nisu fortiore

pupugit altius, ut per summam cutem roraverint parvulae sanguinis rosei guttae.

sic ignara Psyche sponte in Amoris incidit amorem. tunc magis magisque

cupidine fraglans Cupidinis prona in eum efflictim inhians patulis ac

petulantibus saviis festinanter ingestis de somni mensura metuebat. sed dum

bono tanto percita saucia mente fluctuat, lucerna illa, sive perfidia pessima sive

invidia noxia sive quod tale corpus contingere et quasi basiare et ipsa gestiebat,

evomuit de summa luminis sui stillam ferventis olei super umerum dei dexterum.

hem audax et temeraria lucerna et amoris vile ministerium, ipsum ignis totius

deum aduris, cum te scilicet amator aliquis, ut diutius cupitis etiam nocte

potiretur, primus invenerit. sic inustus exiluit deus visaque detectae fidei colluvie

prorsus ex osculis et manibus infelicissimae coniugis tacitus avolavit.

24. at Psyche statim resurgentis eius crure dextero manibus ambabus adrepto

sublimis evctionis adpendix miseranda et per nubila plagas penduli comitatus

extrema consequia tandem fessa delabitur solo. nec deus amator humi iacentem

deserens involavit proximam cypressum deque eius alto cacumine sic eam

graviter commotus adfatur:

‘ego quidem, simplicissima Psyche, parentis meae Veneris praeceptorum

immemor, quae te miseri extremique hominis devinctam cupidine infimo

matrimonio addici iusserat, ipse potius amator advolavi tibi. sed hoc feci leviter,

scio, et praeclarus ille sagittarius ipse me telo meo percussi teque coniugem meam

feci, ut bestia scilicet tibi viderer et ferro caput excideres meum quod istos

amatores tuos oculos gerit. haec tibi identidem semper cavenda censebam, haec

benivole remonebam. sed illae quidem consiliatrices egregiae tuae tam perniciosi

magisterii dabunt actutum mihi poenas, te vero tantum fuga mea punivero.’ et

cum termino sermonis pannis in altum se proripuit.